

زمینه های تحقیق وحدت عملی در سایه سار حضرت زهرا (س) بر اساس فرمایش حضرتش: طاعتنا تماما للمله و امامتنا اماناً من الفرقه

نویسنده: مهینه نازقلیچی - ۱۳۹۵/۹/۱۶

فاطمه (سلام الله علیه) بانویی است که در مکتب تربیتی خالصانه اسلام پرورش یافت. بدون تردید او محبوب‌ترین چهره دینی، سیاسی، تقوایی و اخلاقی در میان مسلمانان و دیگر مردم جهان محسوب می‌شود. شخصیت حضرت فاطمه زهرا سیده نساء العالمین (سرور زنان جهان) اسوه و الگویی کامل برای تمام زنان عاشق عفت و فضیلت است.

در این مقاله سعی شده، با توجه به مبانی معنوی و سیاسی حضرت زهرا ایشان را به مثابه الگوی زنده و پویا برای دنیای امروز خود بدانیم و اینکه چگونه از ساحت وجودی ایشان در جهت وحدت عملی میان فرق مختلف اسلامی الگوبرداری کنیم.

امروزه نقش قبله برای مسلمانان جهان این است که هر مسلمانی هنگام نماز در هر گوشه دنیا به سوی کعبه به نماز می ایستد. آنچه می تواند برای نهضت اسلام و مسلمانان شعار قرار گیرد، این نوع بهم پیوستگی متمرکز است که بر محور اسلام خدا استوار است و مرکزیت آن با توحید، نبوت و تسلیم در برابر آنچه وحی و نبوت از جانب خدا برای رهبری انسان ها آورده است. ولی اگر بخواهیم شعار بودن قبله واحد را به زبان روز بیان کنیم، باید اینطور تعبیر کنیم: «مردمی که ایدئولوژی واحد آنها را بهم پیوست داده و بر اجتماعات آنها تسلط کامل دارد، تشکیل دهنده جامعه جهانی اسلام هستند. و اگر به سوی کعبه احد و واحد به نماز بایستیم در حالی که دل‌هایمان، جان‌هایمان، زندگی‌هایمان، مصلحت‌هایمان و سرنوشت‌هایمان از هم جدا باشد، آیا باز هم چنین قبله واحدی می تواند شعار اسلام باشد؟ هرگز.

و قطعاً کسانی که به هر عنوان می کوشند این به هم پیوستگی در سرنوشت را متزلزل کنند، منحرفان از اسلام هستند، هر چند به سوی کعبه به نماز بایستند.»

در خصوص مساعلی قابل بحث در خصوص حضرت فاطمه زهرا یک جای قابل تامل این است که در روزهایی به نام نامی بضعه الرسول، فاطمه زهرا (سلام الله علیها) در میان ما مجالس سوگواری تشکیل می شود، باید قبل از هرچیز به دوستداران زهرا این نکته یادآوری شود که اگر هم این بانوی بزرگوار از روش و رفتار عده ای از صحابه پیغمبر ناراضی بودند، ولی وقتی که به همسر بزرگوارش علی (علیه السلام) گلاهِ کردند، در همان هنگام صدای اذان بلال بلند شد که می گفت: «اللّه اکبر، اشهد ان لا اله الاّ اللّه و اشهد ان محمد رسول اللّه.» در اینحال همسر بزرگوارش فرمود: «فاطمه جان! کدامیک را مقدم می داری؟ ابراز

نارضایتی از وضع موجود یا حفظ این اذان؟» گفت: «حفظ این اذان.» گفت: «پس اعلام می کنم اگر قرار است این اذان حفظ شود، باید شکایا و بردبار باشی. آنچه قرآن و آنچه سنت و عترت همواره بر آن تکیه کرده این است که قرار نیست فقط اسم بماند، بلکه باید مسما بماند.

وقتی امروز ما به یاد زهرا (س). مراسم می گیریم تا به آستان مقدس حضرتش ادای احترام و ارادت و اخلاص کنیم، منظور کدام زهراست؟ زهرایی که در زمان زندگی اش همه چیز را تحمل می کرد تا مبادا به هم پیوستگی اجتماعی، عملی، سیاسی و وحدت تضامنی و سرنوشت امت اسلامی آسیب نبیند. آیا امروز جایز است که به عنوان اظهار اخلاص به چنین بانویی، از وحدت و سرنوشت اسلام چشم بپوشیم و بگوییم و بکنیم آنچه به این وحدت آسیب می رساند؟ هرگز.

همین جاست که بینش اسلامی مان از دیگر ادیان جدا می شود. ما می گوییم زهرایی که طرفدار وحدت مسلمین باشد کسی است که دنباله رو پدرش ختم المرسلین بود، نه کسی که عملش متخلف از عمل محمد و علی باشد.

برادران و خواهران عزیز! ما باید بیدار و هوشیار باشیم تا در سایه سار حب زهرا (س)، به پیغمبر و اهل بیت (سلام الله علیهم اجمعین)، به پیغمبر و اهل بیته احترام می گذارید که مظهر بردباری و وحدت بودند. در اینجا با توجه به مبانی معنوی و سیاسی حضرت زهرا، به راهکارهایی که بتوان از ساحت وجودی ایشان در جهت وحدت عملی در دنیای اسلام حاضر استفاده نمود اشاره می کنیم..

اول: ریشه و اساس ارزش زندگی هر کسی جوانی اش است و حضرت زهرا(س) این مرحله جوانی شان را به شدت درک کرده و درست عمل کردند، درست زندگی کرده، تعلیم داده، کار تربیتی فرزندان شان را انجام داده و با همسر بزرگوارشان درست رفتار کردند. بنابراین مهم نیست که حضرت زهرا (س) ۷۰ سال داشتند یا ۲۰ سال. بلکه مهم اینست که در اوج توانایی جوانی هم، خودش را پایبند به اخلاق الهی کرده و در آن عمر کوتاهش نشان داد که می توانند اسوه و الگوی کامل برای نیمی از جامعه کره خاکی یعنی زنان باشند. یعنی پیامبر اکرم (ص) اسوه و الگوی جامعه بشری بودند و حضرت زهرا نیز الگوی زنان عالم بودند. بنابراین الگو بودن ایشان در مقوله جوانی، درس ماندگاری است که برای همیشه بشریت وجود دارد.

دوم: طرف دیگر حضرت زهرا (س) علاوه بر سیره عبادی خاص خود، فعالیت های اجتماعی خود را پی می گرفتند. و به نظر بنده اگرچه این سیره عبادی مانع بزرگی بر سر راه فعالیت های اجتماعی ایشان بوده است، ولی سیره زندگانی حضرت زهرا(س) نشان داده است که این دو متغیر چگونه می تواند بصورت مشترک و همزمان قابل انجام باشد. اگر بخواهیم در مورد مطالعاتی که در سیره زندگی حضرت زهرا شکل گرفته صحبت کنیم، می توانیم از سه جهت بررسی کنیم؛ یکی آن چیزی که در عالم تشیع بوده است،

دیگری آن چیزی که اهالی سنت انجام داده‌اند و سوم هم تحقیقاتی که غربی‌ها در مورد حضرت زهرا(س) انجام داده‌اند

علی ایهاال همه ادیان و فرق دینی در این نکته مشترک هستند که حضرت زهرا (س) فرزند برجسته پیامبر و کامل‌ترین الگوی نجابت و درستی زن می‌باشد. هرچند وسعت و دایره دایره دید افراد با یکدیگر تفاوت جزئی دارد.

سوم: تحقیقات بسیار زیادی در مورد حضرت زهرا (س) انجام شده است. کتب بسیار خوب و مقالات بسیار معتبر به رشته تحریر در آمده، است. اما اگر هزار بار هم صفات حضرت زهرا (س) را خوانده، نوشته و دیده باشیم، اگر بتوانیم ۱ درصد از این صفات را در جامعه پیاده کنیم، بهتر است. این معادل همان شعر در فارسی است که «دو صد گفته چون نیم کردار نیست». ما باید زن‌ها و فرزندانمان را در جامعه با مشی حضرت زهرا تربیت کنیم. حال باید دید که پیش‌نیاز موفقیت بیشتر در این حوزه چیست و چه کسانی متولی آن هستند؟ باید گفت پیش‌دستانی‌ها و مدارس ابتدایی پیش‌نیاز هستند. ذهن بچه‌های کوچک را باید آماده کرد. باید به بچه‌ها گفت که نیازمند الگوی شخصیتی هستند و ویژگی‌های این الگوی شخصیتی هم شامل چه چیزهایی است. در واقع باید گفت که باید از پایه شروع کرد؟

چهارم: باید اذعان کرد که جامعه اهل سنت در خصوص فاطمه الزهرا باید گفت که اهل سنت به همان میزان اهل تشیع به اهل بیت محبت دارند بطوریکه جایگاه دخت نبی اکرم(ص) در عقاید ایشان سنت همان عبارت محبوب رسول اکرم که ایشان را پاره تن خود یاد کرده است می‌باشد و البته نسل پیامبر از ایشان استمرار داشته است. به گونه‌ای که سادات اهل سنت و تشیع ریال، یا حسنی یا حسینی می‌باشند. از نظر اهل سنت چهار مذهبی، محبت حضرت زهرا (س) جزئی از ایمان است. چون معتقدند که حضرت فاطمه بانوی تمام زنان مومن در دنیا و آخرت است که به عنوان قره‌اعینا در نظر گرفته شده است. اوج اقتدای آن تا جایی است که در مسند احمد ابن حنبل، درود و صلوات بر پیامبر و اهل بیت پیامبر جزو شروط اصلی جایز بودن نماز برشمرده می‌شود.

از اینرو رهبر فرزانه انقلاب می‌فرمایند: فاطمه از اهل بیت، نزد تشیع و تسنن جایگاه بالایی دارد و این فرصت خوبی است تا چنین ملاک‌هایی را برای وحدت بیشتر مد نظر بگیریم. البته برای دستیابی به وحدت عملی نیز مسئولین تلاش کنند در مراسمی که برگزار می‌شود از فضائل حضرت فاطمه (رضی الله عنها) که بی‌شمار و جزئی از وحدت است سخن بگویند.

پنجم: وحدت در تبیین توسل: همچنانی که متوسل شدن برادران یوسف به حضرت یعقوب و توسل به حضرت محمد هر دو مورد به استناد قرآن در زمانی اتفاق افتاده که آن پیامبران حیات ظاهری داشتند و

هنوز رحلت نکرده بودند؛ لذا به دنبال آیه ای که توسل به مرده در آن به نوعی مطرح شده باشد. آیه زیر در باره توسل به رسول خدا وارد شده ، که علمای اهل سنت و شیعه متفقاً به آن استناد کرده اند: **وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا**

از این سبب رفتن به نزد رسول خدا برای طلب بخشایش از خداوند در این آیه عام است ؛ شامل زمان حیات و زمان وفات ایشان. و از این منطبق توسل به حضرت زهرا، در زمان حاضر نیز جایز دانسته می شود. **ششم:** ما از حضرت فاطمه زهرا باید پرورش روحیه نوع دوستی و مواجهه با مشکلات را سرمشق قرار بدهیم تا به جامعه ای دلسوز امید وار باشیم. کمک و انفاق فاطمه به مردم تنها در مسایل اقتصادی نبود، بلکه از نظر اخلاقی و ارشاد و هدایت مردم نیز به آنها کمک می کرد و از این طریق اعمال نیک و عواطف پسندیده را به کودکان خود آموزش می داد. امام حسن می فرمایند: شبی مادرم را دیدم که تا صبح به عبادت مشغول بود و مرتب مؤمنین و دیگران را دعا می کرد در حالی که هیچ دعایی برای خود نمی کرد پس خدمت ایشان عرض کردم: مادر چرا همان گونه که برای دیگران دعا می کنید، برای خودتان دعا نمی کنید فرمود فرزندم الجار ثم الدار؛ ابتدا همسایه سپس خانه. در واقع بسیاری از این رفتارها در زندگی فرزندان زهرا(س) برگرفته از شیوه های تربیتی پدر بود.

و اینجاست که باید در پاسخ به ادعای برخی که در الگوگیری و اسوه پذیری از شخصیت ها، زمان و مکان را عامل مهم و تأثیرگذاری می دانند و می گویند بسیاری از اعمال و قالبهای رفتاری اسوه ها ویژه همان عصر و زمان خودشان است و در زمانهای بعد، برای دیگران قابل تسی نیست در پاسخ باید گفت که منظور از اسوه پذیری این نیست که با همان قالب های فرد زندگی کنیم. بعنوان مثال در سیره حضرت زهرا می بینیم که جهیزیه حضرت در چند ظرف گلی و حصیری خلاصه شده ، و تا مدتها خانواده فاطمه چادری که به سر می کرد از لیف خرما بود. امروزه بطور حتم نمیتوان این گونه عمل نمود، اما آنچه ارزشمند و قابل تأسی است اینکه محتوا و حقیقت این فرازها از زندگی زهرا ، ساده زیستی و روح بی اعتنایی به دنیا و پارسایی و دوری از تجمل گرایی است. در مجموع می توان نتیجه گرفت که هر یک از رفتارهای فاطمه(س) دارای حقیقتی است که آنرا با تحلیل و استنباط می توان در همه اعصار و همه ابعاد فردی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بکاربرد و بالاخص در بعد وحدت آمیز میان مسلمانان از آن تأسی جست.

این مقاله را تقدیم می کنم به روح ملکوتی خواهرم شهیده مرجان ناز قلیچی که در کسوت اولین فرماندار زن کشورمان، سال گذشته به مراسم حج تشریف نمودند، ولی متأسفانه متعاقب حادثه شرم آور منا شربت شهادت را در جوار خانه خدا نوش جان نمودند. و البته همچنانکه که در طول حیات خود همواره نام مبارک زهرا را زمزمه می کردند، مشابه آن حضرتش، بی مزار این دنیای بی ارزش را ترک نموده و به لقاء الله پیوستند.

منابع

- [1]. عوالم، ج ۱۱، ص ۱۹۰.
- [2]. بحار الأنوار، ج ۵۳، ص ۱۷۸.
- [3]. حسين شيخ الاسلامي، مسند فاطمة الزهراء(س)، ص ۲۲۷.
- [4]. همان، ص ۲۷۳.
- [5]. بحار الأنوار، ج ۳۷، ص ۱۰۳.
- [6]. محمد جواد قیومی، صحیفه الزهراء(س)، ص ۴۹.
- [7]. فرات بن ابراهيم كوفي، تفسير نفرات الكوفي، ص ۵۵.
- [8]. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۴۹.
- [9]. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱.
- [10]. محمد دشتی، نهج الحیاء، ص ۲۹.
- [11]. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۲۴.
- [12]. همان، ص ۹۷.
- [13]. النور: ۹، ص ۲۶.
- [14]. مهدي نیلی پور، فرهنگ فاطمیه، ص ۱۳۷ و ۱۳۸.
- [15]. اربلی، كشف الغمه، ج ۱، ص ۳۵۹.
- [16]. شیخ طوسی، امالی، ج ۱، ص ۳۸.
- [17]. دشتی، همان، ص ۳۵.
- [18]. حسن بن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۶۰.
- [19]. نهج الفصاحه، حدیث ۶۲۱.
- [20]. بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۹۲.
- [21]. هاشم رسولی محلاتی، غرر الحکم، ص ۴۳۵.
- [22]. حائری مازندرانی، مهدي، کوكب الدرې، ج ۱، ص ۱۹۶.